

ვ. როდონაია ლ. ვაშაკიძე მ. მირიანაშვილი ა. არაბული

ქართული ენა 3

მოსწავლის წიგნი

პირველი ნაწილი

ვ. როდონაია   ლ. ვაშაკიძე   მ. მირიანაშვილი   ა. არაბული

ქართული ენა

III კლასი

მოსწავლის წიგნი

პირველი ნაწილი

საქართველოს მაცნე

გრიფინიჭებულია საქართველოს განათლებისა და
მეცნიერების სამინისტროს მიერ 2018 წელს

ქართული ენა – III კლასი პირველი ნაწილი

მოსწავლის წიგნი

ვ. როდონაია, ლ. ვაშაკიძე, მ. მირიანაშვილი, ა. არაბული

რედაქტორი – ნანა სუხიტაშვილი

მხატვრები – თამარ ჯაყელი

ნინო აფციაური

დამკაბადონებელი – ლია მოსეშვილი

გამომცემლობა „საქართველოს მაცნე“

მის: ქ. თბილისი, ე. მაღალაშვილის ქ. №5

ტელ: 568105467; 574 400 857

ელ.ფოსტა: saqmatsne@mail.ru, sakmacne@gmail.com

[www.http://saqmatsne.ge](http://saqmatsne.ge)

© გამომცემლობა „საქართველოს მაცნე“, 2018

© ვ. როდონაია, ლ. ვაშაკიძე, მ. მირიანაშვილი, ა. არაბული

გამოცემის წელი და რიგითობა 2003, 2009, 2011, 2018 წელი

ISBN 978-9941-16-570-2

სარჩევი

სიმღერა მამულზე – ჯანსუღ ჩარკვიანი	5
მალე სექტემბერიც დადგება – რევაზ ინანიშვილი	6
ფეფოს ახალწლისა – ლეილა ბეროშვილი	8
შორიდან მოსული მოწაფე – პაატა მამფორია	11
ხელის ჩუქურთმა – იოსებ გრიშაშვილი	14
გიმნაზიაში – აკაკი წერეთელი	16
პატარა მოგონებები დიდი მწერლის (აკაკი წერეთლის) შესახებ	20
მატარებელი – შოთა ნიშნიანიძე	22
დედა წერტილი და შვილი წერტილი – დონალდ ბისეტის მიხედვით	24
სასვენო ნიშნები – ავთანდილ არაბიძე	26
პეპის პირველი წერილი – ასტრიდ ლინდგრენი	30
მატასი, პიპა და სუსი-ფუსი – არჩილ სულაკაური	34
მაიას ყვავილები – გიორგი შატბერაშვილი	38
ხილთა ცილობა – გიორგი შატბერაშვილის მიხედვით	40
ვენახი – ძველი იგავის მიხედვით	42
ხალხური ლექსები	44
რამ იცის სიღარიბე – ილია წიკლაური	46
შემოდგომა – მურმან ლებანიძე	48
გაიზრდები და დაგავიწყდება – ილია ჭავჭავაძე	49
იღბლიანი დღე – სანდრო შანშიაშვილი	51
ნასყიდა და მისი მევალე – გლეხკაცის ნაამბობი	52
წყალობა – ცირა ქიტიაშვილი	54
დათვი და ბელები – გიორგი თურმანაული	56
რას გვირჩევს მოხუცი მეტყვე – ემზარ კვიციანიშვილი	59
დადგა ზამთარი – ლეილა ბეროშვილი	61
ზამთარი – გივი ჭიჭინაძე	64
დიდთოვლობა – თამაზ ბიბილური	66
ირემი – ხალხური	66
თომთეს ჩამოსვლის ამბავი – გიორგი კეკელიძე	68
თოვლის სიმღერა – გივი ჭიჭინაძე	72
კეთილი ფერიები – მერი ბოლქვაძე	73

სიმღერა მამულზე

ჰაი, დილილმე, დილილმე,
მთა-ბარი შემოვირბინე;
მთაში წყარონი მღერიან,
ბარში მინდორი ბიბინებს.

წყაროსაც დავეწაფები,
დავკრეფ ვარდებს და გვირილებს,
რა ლამაზი ხარ, მამულო,
შენი გამჩენის ჭირიმე!

ჯანსუღ ჩარკვიანი

1. რა განწყობაა ლექსში გადმოცემული?
2. რას უკავშირდება შენთვის ზაფხული?
3. როგორ და სად გაატარე ზაფხული?

აღწერე საქართველოს რომელიმე კუთხე.

მალე სექტემბერიც დადგება

საკმაოდ გრილოდა, მაგრამ მორევში მაინც ბანაობდა სამი შავად გახუხული ბიჭი, ათი-თორმეტი წლისანი. სამივე ისე იყო გამხდარი, ნეკნებს სათითაოდ დაუთვლიდი.

ნაპირზე ცეცხლი ენთოთ.

გამოცვივდნენ ბიჭები წყლიდან აკანკალებულები, თმა ზღარბივით ედგათ, კბილებს აკაწკაწებდნენ. მიუცუცქდნენ ცეცხლს, თანაც იმ მხარეს, საითაც ბოლი მიდიოდა. თვალეზდახუჭულები ხელებს ალში ურევდნენ.

მენახირე თედო ჭალიდან ბრუნდებოდა და მობანავეებს თავზე წაადგა. დაეყუდა ჯოხზე, უყურებს. ამოხედეს, ჩქარ-ჩქარა დაახამხამეს თვალეზი, ბოლს აქეთ-იქით დაუწყეს გაყრა ხელებით.

– აქედან მაინც დაუსხედით, კაცებო, მაგ ბოლში რას იხრჩობთ თავს?! – უთხრა თედომ ბიჭებს.

მათ ერთმანეთს გადახედეს:

– მანდეთ რომ სითბო არ მოდის?

გაწბილებულმა თედომ კეფა მოიფხანა.

– კი, მაგრამ რალა გაბანავებთ, როცა თან ეგრე გცივათ?

– კარგია! – სიამოვნების სიცილით თქვა ყველაზე გამხდარმა.

– ადრე გებანავათ, სანამ მზე მაღლა იყო და თბილოდა.

– მაშინაც ვბანაობდით.

– არ გეყოთ?

- არა, მალე სწავლა იწყება და მერე...
- მერე აღარ შეიძლება ბანაობა?
- შეიძლება, მაგრამ ეგეთი გემო აღარა აქვს.
- რატომ?
- იმიტომ, რომ გაკვეთილები გვაქვს მოსამზადებელი...
უცებ წამოხტნენ, გაიქცნენ და გადაეშვნენ მორევში.

რევაზ ინანიშვილი

1. წელიწადის რომელი დრო არის აღწერილი მოთხრობაში?
2. რა უკავშირდება სექტემბრის დადგომას?
3. რატომ უსხედან ბიჭები ცეცხლს ბოლის მხრიდან?
4. რატომ ეშურებიან ბიჭები ბანაობას?

სიტყვის სკივრი

მორევი - ღრმა ადგილი მდინარეში.

ჭალა - ვაკე ადგილი მდინარის პირას.

გაწბილებული - გამტყუნებული, შერცხვენილი.

სასაუბრო

გვიამბეთ ზაფხულის არდადეგების ერთი დღის შესახებ.

რა შეიცვლება თქვენთვის სასწავლო წლის დადგომასთან ერთად?

რა მოვალეობებს გაკისრებთ სკოლა?

ჩამოთვლილი სიტყვების გამოყენებით (სასიამოვნოდ, მხიარულად, ტკბილად) ორსიტყვიანი წინადადებები აქციე სამსიტყვიანად:

ბებია ... თვლემდა.

ცეცხლი ... გუზგუზებდა.

ოთახში ... თბილოდა.

საშინაო დავალება:

დაწერე: მე მოსწავლე ვარ.

სამი-ოთხი წინადადებით გადმოეცი, რა მოვალეობებს გაკისრებს სკოლა.

ფეფოს ახალწლისა

ერთხელ ფეფომ გაიგონა: სიტყვის კაცს უთქვამს, ძველად სექტემბერს ახალწლისა ერქვაო.

ფეფომ იფიქრა: სექტემბერს ასე ალბათ იმიტომ დაარქვეს, რომ სწავლა სექტემბერში იწყებოდაო.

ის დღე იყო და ის დღე, სოფელში ყველაზე მეტად ფეფო ელოდებოდა სექტემბერის ანუ ახალწლისას დადგომას.

თუმცა რაღა მადლი აქვს ასეთ მოლოდინს, როცა ზაფხულის ბოლო დღეები ასე გულისგამაწვრილებლად გაიწელება ხოლმე.

დაუჭდა ფეფო თავის თავს პირისპირ და უთხრა:

– ჯერ მოთმინება ისწავლე და დანარჩენზე ისე ილაპარაკე! მართალიც იყო.

აი, მოუთმენლობამ შარშან ამ დროს რა დამართა.

ჩაუვლიდნენ უფროსკლასელები უმცროსებს უსალმოდ, ლაპარაკ-ლაპარაკით; ძლივს მიჰქონდათ თავიანთი დამძიმებული ჩანთები. მეორეკლასელ ფეფოს პირდაპირ გულს უკლავდა თავისი ბუმბულივით მხატვ ჩანთის დანახვა.

ითმინა ფეფომ უფროსკლასელების ყელყელობა, ითმინა და ვეღარ მოითმინა. თავის ჩანთაში, რომელშიც ორი წიგნი, ერთი რვეული და ერთი საწყალი კალამი დალალლალედა, ქვები ჩაამატა. ფეფოს ჩანთა ისეთი გახდა, უფროსკლასელების ჩანთებისაგან ვერ გამოარჩევდი. თვითონაც გაჭრილი ვაშლივით დაემსგავსა უფროსკლასელებს, ისე საქმიანად დაჰქონდა თავისი ჩანთა.

მაგრამ ვინ იცის, ვის როდის დაუგებს წუთისოფელი მახეს?!

ერთ მშვენიერ დღეს, გაკვეთილზე წიგნის ამოღების დროს, ფეფოს სიფხიზლემ უმტყუნა და წამოვიდა ქვები.

იქ ამბავი ატყდა!..

მერე სოფელში მთელი წელი ისმოდა:

– ეს ის გოგოა, სკოლაში ქვა რომ დაჰქონდა...

– ეგ იმ გოგოს მეზობელია, ჩანთით რომ ქვა დაჰქონდა..

ერთხელ ავტობუსის მძღოლმა ცეროდენა გიოს ჩანთაც კი გაუჩხრიკა, ემანდ ქვები ხომ არ ამოაპარეო?!

ხალხს ხომ სალაპარაკო არ დაეღევა ამ ქვეყანაზე! მაგრამ ფეფო უკვე მესამეკლასელია და მისი ჩანთა უფროსკლასელების ჩანთას ბევრი აღარაფრით ჩამოუვარდება.

ლეილა ბეროშვილი

1. რა გაიფიქრა ფეფომ, როცა გაიგო, რომ სექტემბერს ძველად ახალწლისა ერქვა?
2. როგორ ელოდა ფეფო ახალწლისას?
3. რა ურჩია ფეფომ თავის თავს?
4. რა ეხარებოდა ფეფოს უფროსკლასელებისა?
5. რა გამოსავალი მოძებნა ფეფომ, რით დაემსგავსა იგი უფროსკლასელებს?
6. რა ხიფათი შეემთხვა ფეფოს?
7. რას ამბობდნენ სოფლელები?
8. ნამდვილად როდის დაემსგავსა ფეფო უფროსკლასელებს?

სიტყვის სკივრი

გულის გამაწვრილებლად – მომაბეზრებლად, შემაწუხებლად.

ყელყელობა – ამაცობა, თავის მოწონება.

დალაღლაღებდა – თავისუფლად, ხალვათად იყო შიგ.

ემანდ – შემთხვევით.

დაიმახსოვრე გამონათქვამები:

ის დღე იყო და ის დღე – იმ დღის შემდეგ სულ.

რაღა მადლი აქვს – რაღად ვარგა? რაღაში გამოდგება?

პირდაპირ გულს უკლავდა – აწუხებდა, ანაღვლებდა.

გაჭრილი ვაშლივით დაემსგავსა – ძალიან, მეტისმეტად დაემსგავსა.

წუთისოფელი მახეს დაუგებს – ცუდი რამ შეემთხვევა.

ეს საინტერესოა

რა ერქვა ძველად თვეებს?

ძველად თვეებს ხალხური სახელებიც რქმევია. თვეს იმის მიხედვით არქმევდნენ სახელს, რაც მისთვის დამახასიათებელი იყო. მაგალითად, მაისს ერქვა ვარდობისა იმიტომ, რომ ამ დროს ვარდ-ყვავილი ყვაოდა, ივნისს – თიბათვე და ივლისს – მკათათვე, რადგან ამ თვეებში თიბავდნენ და მკიდნენ; ოქტომბერს ღვინობისთვე ერქვა, რაკი ამ დროს რთველი იმართებოდა და ღვინოს აყენებდნენ.

აი, სექტემბერს კი ახალწლისა ერქვა იმიტომ, რომ ძველად ახალი წელი სექტემბრიდან იწყებოდა. განა ახალი სასწავლო წელიც სექტემბრიდან არ იწყება?!

1 დააკვირდი მაგალითს. დაასრულე წინადადებები:

ბიჭები ეტლში ჩასხდნენ.	ბიჭი ეტლში ჩაჯდა.
ბიჭები მანქანაში გადასხდნენ.	ბიჭი ეტლიდან მანქანაში . . .
ბიჭები სკამზე დასხდნენ.	ბიჭი სკამზე . . .
ქათმები ქანდარაზე შესხდნენ.	ქათამი ქანდარაზე . . .
ბავშვები მაგიდას მიუსხდნენ.	ბავშვი მაგიდას . . .

2 დაასახელე, რომელი სიტყვები შეეფერება ფეფოს:

გონებამახვილი	შურიანი	უცნაური
ცნობისმოყვარე	ფიქრიანი	უხასიათო
მოუთმენელი	სევდიანი	უყურადღებო
მხიარული	მონდომებული	მეტიჩარა

სასაუბრო

რატომ უნდოდა ფეფოს, რომ უფროსკლასელებს დამსგავსებოდა? თქვენ თუ კბაძავთ უფროსებს? თქვენ როგორ იქცევით, როცა გინდათ, რომ უფროსებს მიკბაძოთ? თქვენ თვითონ რისი გაკეთება გიყვართ?

საშინაო დავალება:

დაწერე: როგორი გოგოა ფეფო.

შორიდან მოსული მოწაფე

სკოლა! ამ სიტყვის ხსენება გვახარებს, სახეზე ღიმილი გვეფინება.

სკოლისაკენ მიმავალი გზა იცის ყველამ – დიდმაც და პატარამაც. თუ შეეკითხებით, სიამოვნებით მიგასწავლიან.

სკოლაში ბავშვები ფეხით მიდიან. თუ შორია, ზოგან – სახედრით, ცხენით, ზოგან – მანქანით, ველოსიპედით, ცივ ქვეყნებში – თხილამურებით, მარხილით და, თქვენ წარმოიდგინეთ, აქლემითაც კი, თუ უდაბნოა გასავლელი...

გაგიკვირდებათ, მაგრამ ერთი ინდოელი ბიჭი სკოლაში ცურვით მიდიოდა. ბიჭის მშობლებს ქოხი მდინარის გამოღმა ნაპირას ედგათ. მამა მიწის მუშა იყო, დედა ტყეში სამკურნალო ბალახებს აგროვებდა. მდინარე ისეთი დიდი იყო და განიერი, რომ კაცი მეორე ნაპირს თვალს ვერ მიუწვდენდა. ამხელა მდინარეზე ხიდს, აბა, ვინ გადებდა?!

სხვა რა დარჩენოდა სწავლას მოწყურებულ ბიჭს?

დილაუთენია დგებოდა. წაიხემსებდა. მერე კოხტად დაკეცილ ტანსაცმელს და წიგნებს თავზე დაიწყობდა, – არ დამისველდესო – და მდინარეში შეცურავდა.

ბიჭი ნაფოტივით მსუბუქი იყო, ცურვა არ უჭირდა. შორი მანძილი ჰქონდა გასაცური. გზაში ხან რაზე ფიქრობდა და ხან, რაზე. ასე მიეჩვია ფიქრს.

თავსხმა წვიმების შემდეგ ადიდებული მდინარე მღვრიე ტალღებს მოაქანებდა და რალა არ მოჰქონდა. მდინარეში შესვლა საშიში იყო, მაგრამ ბიჭმა შიშის დაძლევაც ისწავლა. ისევ სკოლის სიყვარულმა უშველა.

მასწავლებელი წელში მოხრილი სათვალთან ბერიკაცი იყო, უზომოდ კეთილი და ფიქრიანი. იგი მოსწავლეებს ლამაზ საგალობლებს,

ძველ ლეგენდებს, წინაპართა გმირულ თავგადასავალს, ავისა და კარგის გარჩევას ასწავლიდა.

მასწავლებელმა ბიჭს „შორიდან მოსული მოწაფე“ შეარქვა.

გაკვეთილების შემდეგ ბავშვები შინისაკენ მოკურცხლავდნენ, მეცადინეობით დალლილ ბიჭს კი მდინარე უკანვე უნდა გადაეცურა.

ასე განვლო რამდენიმე წელმა. მოწაფეები წამოიზარდნენ.

ერთ მშვენიერ დღეს სკოლასთან დამშვიდობების ზარმაც დარეკა.

მასწავლებელმა მოსწავლეები სათითაოდ დალოცა. მერე „შორიდან მოსულ მოწაფეს“ მიუბრუნდა:

– დიდმა მდინარემ და უხილობამ შენ სწავლაში ხელი ვერ შეგიშალა. ახლა უფრო ძნელი გზა გელის. ბევრი რამ უნდა ისწავლო. მჯერა, რომ ცოდნას შეიძენ და მას ადამიანთა გულებს შორის ხიდად გადებ...

მასწავლებელმა სკოლის ეზოში მდგარ ცადაწვდილ ხეებს გახედა და თქვა:

– მე მაშინ ამქვეყნად აღარ ვიქნები, მაგრამ ეს ხეებიც ილოცებენ შენთვის.

მასწავლებლის წინასწარმეტყველება ახდა.

„შორიდან მოსულმა მოწაფემ“ მსოფლიოს ცნობილ უნივერსიტეტებში ისწავლა, დიდ სიბრძნეს დაეუფლა, ადამიანებს სიყვარულით გაუთბო გულები. მშობელმა ხალხმა მას ქვეყნის გაძლოლა მიანდო.

პაატა მამფორია

1. რითი გამოირჩა ერთი ბიჭი სხვებისაგან?
2. რამ დააძლევინა ბიჭს შიში?
3. როგორ გვიხატავს მწერალი მასწავლებელს?
4. როგორ გამოარჩია მან ბიჭი სხვა მოსწავლეებისაგან?
5. რა უწინასწარმეტყველა მასწავლებელმა ბიჭს?
6. რატომ ანდო მას ხალხმა თავისი ბედი?

სიტყვის სკივრი

მიწის მუშა – გლეხკაცი, მხვნელ-მთეს-ველი.

წაიხემსებდა – მსუბუქად ისაუზმებდა.

საგალობელი – საღვთო სიმღერა.

ლეგენდა – ზეპირად გადმოცემული ისტორიული ამბავი.

წინასწარმეტყველება – წინასწარ თქმა იმისა, თუ რა მოხდება.

1 მოუძებნე სიტყვას დილაუთენია მსგავსი სიტყვები:

მზის ამოსვლისას, მამლის ყვილზე, გარიჟრაჟზე
შებინდებისას, განთიადისას, ცისკრისას, ალიონზე, შუადღისას

2 დაასახელე, რომელი არ შეესაბამება ამ გამონათქვამს:

„ცოდნას ადამიანთა გულებს შორის ხილად გადებ“.

მშვიდობას დაამყარებ;

ადამიანთა სიყვარულს იქადაგებ;

მდინარეზე ხიდებს გადებ;

ადამიანებს ერთმანეთთან დაახლოებ.

საშინაო დავალება:

ინტერნეტში მოძებნე ინფორმაცია რომელიმე გამოჩენილი ქართველი მამულიშვილის და მოღვაწის შესახებ. გააცანი იგი შენს კლასელებს.

დაიმახსოვრე, როგორ იწერება!

ბავშვები

ველოსიპედი

დილაუთენია

ცადაწვდილი

ბედ-იღბალი

სასაუბრო

როგორია თქვენი სკოლა, სკოლის ეზო, სკოლის შენობა, საკლასო ოთახი, სპორტული დარბაზი? თქვენ რითი დადიხართ სკოლაში? აღწერეთ სკოლისაკენ მიმავალი გზა.

საშინაო დავალება:

დაწერე: როგორ ახდა მასწავლებლის წინასწარმეტყველება.

ხელის ჩუქურთმა

შენს ბარათს რომ დავაკვირდი,
შვილო, სულ არ მომეწონა!
ეს რა არის? როგორა წერ?
ასოა თუ ფიჩხის კონა?

„ა“ „ე“-სა ჰგავს, „ბანს“ კი – „მანი“,
„რ“-ს არ ხურავს თავსახური.
თითქოს ურემს გადაევლოს,
მჭლე არის და უსახური.

ზოგი ასო უთოსა ჰგავს,
ზოგი კიდევ – ჩიტის ბუდეს,
და მიყრილი სტრიქონები –
ძველი სახლის აბლაბუდებს.

ო, ჩვენს ქართულ ხელნაწერებს
რა სჯობია, აბა, მითხარ?
წაკითხვაც რომ არ გინდოდეს,
დაგაწაფებს წასაკითხად.

ამიტომაც ვიდრე, შვილო,
მოსწავლე ხარ, ახალგაზრდა,
უნდა ლამაზ წერით შეძლო
შეჯიბრება ლამაზ აზრთან.

უნდა წერას დაეუფლო
ურბილესს და ულამაზესს,
უნდა ბევრი იმუშაო
ქართულ ხელის ჩუქურთმაზე.

იოსებ გრიშაშვილი

ქართული ხელნაწერი

1. რას საყვედურობს პოეტი ყმაწვილს?
2. რას და რას აღარებს პოეტი ულამაზო ასოებს?
3. რა ანიჭებს პოეტს დიდ სიამაყეს?

სიტყვის სკივრი

მჭლე – ჩია, გამხდარი.

უსახური – უშნო.

დაგაწაფებს – კითხვას დაგაწყებინებს.

სიტყვის კვალდაკვალ

ხელის ჩუქურთმა – ასე უწოდებს პოეტი ლამაზ ხელნაწერს, კარგად გამოყვანილ ასოებს. ჩუქურთმა ჰქვია ეკლესიების კედლებზე გამოკვეთილ გამოსახულებებს. ამიტომაც არის ჩუქურთმასთან შედარებული გულდასმით გამოყვანილი ასოები.

დაიმახსოვრე!

ქართული ანბანი

სიტყვა ბგერებისაგან შედგება. თითოეულ ბგერას წერისას შესაბამისი ასო გამოხატავს. ბგერას წარმოვთქვამთ, ასოს ვწერთ. ქართულ ენაში რამდენი ბგერაცაა სიტყვაში, იმდენივე ასოა. ქართულში 33 ბგერა, ესე იგი, 33 ასოა.

თანმიმდევრობით დალაგებულ ასოებს ანბანი ჰქვია. ანბანში ყველა ასოს თავისი სახელი აქვს:

ან, ბან, გან, დონ, ენ, ვინ, ზენ, თან, ინ, კან, ლას, მან, ნარ, ონ, პარ, ჟან, რაე, სან, ტარ, უნ, ფარ, ქან, ლან, ყარ, შინ, ჩინ, ცან, ძილ, წილ, ჭარ, ხან, ჯან, ჰაე.

სიტყვა ანბანი პირველი ორი ასოს სახელებით არის შედგენილი.

სავარჯიშო – ანბანის სახელები.

გალექილი ანბანი

აბგად ევზათ
იკალ მანო
პაჟა რასტა
უფქა ლაყაშ
ჩაცა ძაწა
ჭახა ჯაჰა
აკაკი შანიძე

- 1 დაასახელე:** ორასოიანი, სამასოიანი, ოთხასოიანი სიტყვები;
დონ-ზე დაწყებული სიტყვები;
მან-ზე დაწყებული ქალაქი, ცხოველი, ფრინველი, ადამიანის სახელი.
- 2 დაშალე ეს სიტყვები ასოებად. გაიხსენე თითოეული ასოს სახელი:**
მაგალითად: მთა → მ თ ა – მან, თან, ან.
ბუდე, ჩანთა, თოფი, კუნძი, მზე, ტოროლა.

საშინაო დავალება:

ჩამოწერე ანბანის თითოეულ ასოზე დაწყებული თითო სიტყვა.

გიმნაზიაში

მალე აკაკი გიმნაზიაში წავა.

ერთხელ, სწავლა რომ გათავდა და შეგვა-სვენეს, მე, რადგან დილას არა მეჭამა რა, შევირბინე შინ, ჩავიდე ახალუხის ჯიბეში ცხელი მჭადის კოკორი და მივაშურე ისევ კლასს, არ დამაგვიანდეს-მეთქი. მასწავლებელს ფეხად შეესწრო ჩემთვის და ხუთი მოწაფე კიდევ გამოეხმო და გაემწკრივებინა. შევყავი თუ არა თავი, მომაყვირა:

– შენც მობრძანდი და დადექი ამათთანაო!

მივედი და გაგჩერდი. ცხელი მჭადი მომედო ბარძაყზე და მეცხუნა! მე შმაშური დავიწყე, ხელი მოვისვი. ასე რომ ავტოკდი, მასწავლებელმა შემნიშნა და მკითხა:

– რა გემართებაო?

დაფარვა აღარ შეიძლებოდა... ამოვაცოფინე ჯიბიდან მჭადს თავი... შეგირდებმა გადაიხარხარეს. მასწავლებელმაც უღვაშებში ჩაიციხა, გამომართვა მჭადი და წინ, მაგიდაზე, დაიდო. მე სირცხვილის ოფლი გადამსკდა. დაგვიწყო გაკვეთილების გამოკითხვა.

ამ დროს, ჩემდა საუბედუროდ, ინსპექტორი შემოვიდა. მაშინ კი ამიკანკალდა მუხლები. ის ისეთი შეუბრალებელი ვინმე იყო, რომ ყმაწვილის გაროზგვას არა ერჩია რა. ვიფიქრე, – ეს მჭადი ხეირს არ დამაყრის-მეთქი! მართლაც, მოჰკრა თვალი თუ არა, დაიღრიალა:

– ამ მჭადს რა უნდა აქ, ვინ მოიტანაო?!

ერთი მოწაფე, რომელიც ხშირად მეჭიშპებოდა ხოლმე, წამოხტა ზეზე და მოახსენა:

– აკაკის ამოუღეს ჯიბიდანაო!

– რად მოგიტანიაო?! – მკითხა მრისხანედ.

მე ენა ჩამივარდა, მაგრამ მასწავლებელმა მოახსენა, – ახლავე გაიგებთო, – და მკითხა:

– ეს რა არისო?

– მჭადი-მეთქი, – ვუპასუხე კნავილით.

– რისგან კეთდება?

– სიმინდისაგან.

– როგორ თესავენ სიმინდს?.. რანაირად იზრდება?.. როგორ მუშაობენ?.. როგორ აკეთებენ მჭადს და სხვანი.

ესენი ყველაფერი გამომკითხა და მეც პასუხს ვაძლევდი.

რამდენიმე წუთს მეკითხებოდა და ბოლოს თქვა:

– კარგო! ხვალ არ დაგავიწყდეს ბრინჯის მოტანა, ხვალ იმის შესახებ ვილაპარაკოთო.

ინსპექტორმა იფიქრა, ამას სწორედ მასწავლებლის სურვილით მოუტანია მჭადიო და გავიდა კლასიდან ხმაამოუღებლად.

მასწავლებელმა მბებზლარა მოწაფე გაიხმო და ჰკითხა:

– შენ არა გაქვს რა ჯიბეშიო?

გაუსინჯა, კოჭი უნახა.

– ეს რა არისო? ეს ხომ სათამაშოა, რომელიც კლასში სრულიად გამოუსადეგარია და შენ კი ჯიბეში გიდევს!.. წერეთელმა მჭადი იმიტომ მოიტანა, რომ შიოდა და შექმა ველარ მოასწრო, შენ კი აქ სათამაშოდ დაბრძანდები! მე მაგ კოჭით წარგადგენ ინსპექტორთანო!

იმ მოწაფეს ფერი ეცვალა და ატირდა. გაკვეთილი რომ გათავდა, მასწავლებელი მიუბრუნდა მტირალს და უთხრა:

– კარგი, ახლა მიპატიებია, მაგრამ ამის შემდეგ დაიმახსოვრე: რაც შენთვის არ გინდა, იმას ნურც სხვას უზამო.

აკაკი წერეთელი

სიტყვის სკივრი

მჭადის კოკორი – პატარა მჭადი.

ფეხად შეესწრო – ის იყო შესულიყო.

შმაშური – უხერხული მოძრაობა.

შეგირდი – მოსწავლე.

ინსპექტორი – შემმოწმებელი.

გაროზგვა – წკეპლით ცემა.

ხეირს არ დააყრის – ავნებს, კარგს არაფერს მოუტანს.

კოჭი – ცხოველის სახსრის ძვალი, იყენებენ სათამაშოდ.

1. ვინ გვიამბობს ამ ამბავს?
2. რატომ დააგვიანდა პატარა აკაკის გაკვეთილზე?
3. რა არ ასვენებდა აკაკის?
4. რამ გაამხიარულა შეგირდები?
5. ვისმა გამოჩინამ შეაშინა აკაკი?
6. როგორ მოიქცა აკაკის ერთი კლასელი?
7. რა გამოსავალი იპოვა მასწავლებელმა?
8. რა უთხრა მასწავლებელმა მბებზლარა მოსწავლეს?

1 განმარტე, რას ნიშნავს ხაზგასმული სიტყვები:

მასწავლებელს ფეხად შეესწრო ჩემთვის და ხუთი მოსწავლე კიდევ გამოეხმო და გაემწკრივებინა.

ერთი მოწაფე, რომელიც ხშირად მეჭიშპებოდა ხოლმე, წამოხტა ზეზე და მოახსენა:

– აკაკის ამოუღეს ჯიბიდანაო!

მე ენა ჩამივარდა, მაგრამ მასწავლებელმა მიხსნა.

2 მოძებნე მოთხრობაში მსგავსი სიტყვები და გამონათქვამები:

მაშინდა შესულიყო, თავისთვის ჩაიცინა, სიკეთეს არ მომიტანს.

3 ეს მოთხრობა შეიძლება დავყოთ მონაკვეთებად და შემდეგ-ნაირად დავასათაუროთ:

1. გაკვეთილზე დაგვიანება;
2. ცხელი მჭადი;
3. ინსპექტორის სტუმრობა;
4. დაბეზლება;
5. ყველაფერი მჭადისა და სიმინდის შესახებ;
6. რაც შენთვის არ გინდა, იმას ნურც სხვას უზამო.

მოძებნე მოთხრობაში და წაიკითხე, რომელ სათაურს რომელი მონაკვეთი შეესაბამება.

4 მოძებნე მოთხრობაში ყველაზე მნიშვნელოვანი აზრი.

ნახეთ ფილმი „აკაკის აკვანი“. ისაუბრეთ, აკაკის „ჩემი თავგადასავლიდან“ თქვენ მიერ ნასწავლი რომელი ეპიზოდია შეტანილი ფილმში.

სასაუბრო

რატომ დაიცვა მასწავლებელმა აკაკი წერეთელი? თქვენ როგორ შეაფასებდით აკაკის თანაკლასელის საქციელს? თქვენ თუ ჩავარდნილხართ გაკვეთილზე უხერხულ მდგომარეობაში? თუ ჩაგიდენიათ ისეთი რამ, რის გამოც შენიშვნა დაიმსახურეთ?

დაიმახსოვრე!

მოთხრობის ერთ მონაკვეთში აკაკი წერეთელი თავის თავზე საუბრობს: მე შმაშური დავიწყე. მე სირცხვილის ოფლი გადამსკდა. მე ენა ჩამივარდა.

როცა ადამიანი თავის თავზე ლაპარაკობს, იყენებს სიტყვას მე. ვინც ლაპარაკობს, ის არის პირველი პირი.

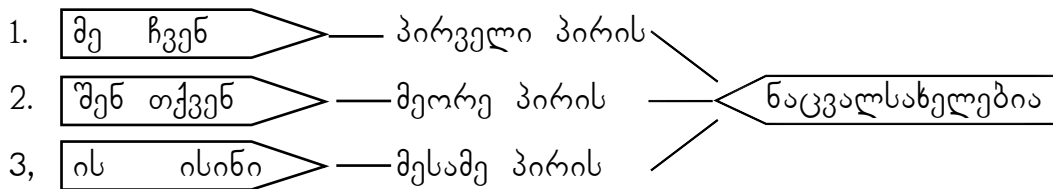
მეორე მონაკვეთში მასწავლებელმა მამბეზლარა მოსწავლეს ჰკითხა:

– შენ არა გაქვს რა ჯიბეშიო?

აქ მასწავლებელი მიმართავს მეორე მოსწავლეს და იყენებს სიტყვას შენ. ვისაც მოსაუბრე მიმართავს, არის მეორე პირი.

ყველაფერი დანარჩენი (რაც არც პირველი პირია და არც – მეორე) არის მესამე პირი და მას გამოხატავს სიტყვა ის. მაგალითად: ის მირბის, ის კითხულობს.

სიტყვებს მე, ჩვენ, შენ, თქვენ, ის, ისინი პირის ნაცვალსახელები ჰქვია.

დაასახელე გამოტოვებული სიტყვები:

მე ვსწავლობ.

მე . . .

შენ . . .

შენ კითხულობ.

ის სწავლობს.

ის . . .

დაიმახსოვრე, როგორ იწერება!

მე ვუთხარი

მე ვოცნებობ

მე ვუპასუხე

მე ვურჩიე

საშინაო დავალება:

ამოწერე მოთხრობიდან ორ-ორი წინადადება, რომლებშიც გამოყენებულია პირველი და მეორე პირის ნაცვალსახელები.

პატარა მოგონებები დიდი მწერლის შესახებ

წარწერა წიგნზე

ერთხელ აკაკიმ თავისი მეგობრების ვაჟს საქართველოს ისტორიის სახელმძღვანელო აჩუქა. პოეტმა ასეთი წარწერა გაუკეთა წიგნს:

„ჩემო დათიკო! ვისაც თავისი სამშობლო არ უყვარს, არ შეუსწავლია და არ ითვალისწინებს, ის კაცი არ არის.

შენი ბიძია აკაკი“.

ეს წიგნი პოეტის წარწერით, როგორც ძვირფასი რელიკვია, ამჟამად სხვიტორში, აკაკის სახლ-მუზეუმშია დაცული.

სიკეთის ძალა

აკაკის ერთხელ ქურდი მიეპარა და ჩუმად ხელი ჩაუყო ჯიბეში, სადაც ხელნაწერების მეტი არა იყო რა. პოლიციელმა შენიშნა და წაავლო ხელი ჯიბეში. მწერალმა დამფრთხალი და შეშინებული ახალგაზრდა ქურდი რომ დაინახა, შეებრაღა, მიუბრუნდა და სიცილით უთხრა:

– შე კაცო, აკი ერთხელ გითხარი, მაგას ნუ შვრები-მეთქი! რად იცი ხოლმე ჩემს ჯიბეში ხელის ჩაყოფა? ხელნაწერი რომ არ წაიკითხო, არ იქნება? როცა დაიბეჭდება, მაშინაც მოესწრები სხვასთან ერთად წაკითხვას!

პოლიციელმა ეს რომ გაიგონა, იფიქრა, ალბათ ვინმე კარგი შეხუმრებული ნაცნობი ყოფილაო, ბოდიში მოიხადა და გაუშვა ჯიბერი.

რამდენიმე წლის შემდეგ მწერალს წერილი მოუვიდა:

„დიდი ხანია, რაც კი რამ თქვენი დაბეჭდილა ან იბეჭდება, ყველაფერს ვკითხულობ. თქვენ რომ პირველად გნახეთ, იმ დღიდან ხელი ავიღე ჩემს პირვანდელ „ხელობაზე“, შევისწავლე წიგნების კინძვა. თუ ინებებთ, წიგნებს ნახევარ ფასად შეგიკრავთ“.

საშინაო დავალება:

იმუშავეთ ჯგუფებად. მოძებნეთ ინტერნეტში აკაკი წერეთლის ბიოგრაფია. გაინაწილეთ თემები: ოჯახი, განათლება, მოღვაწეობა. ნამუშევარი წარუდგინეთ თანაკლასელებს.

ჭირვეული ბიჭი და აკაკი

აკაკი ერთ ოჯახში სადილად იყო. დიასახლისის პატარა ვაჟი გაჭირვეულდა და ვერმიშელი აღარ ჭამა. დედა დაემუქრა. შვილი დაიმედებული იყო, სტუმართან მაინც არას მეტყვიანო, და ხელში კოვზს აწვალებდა. მერე მიუბრუნდა აკაკის და ჰკითხა:

– ძია, ამ კოვზს რა აწერია?

აკაკიმ კოვზი ჩამოართვა და ვითომ წაიკითხა:

„თუ არ ჭამე ვერმიშელი,
გაგლახავენ, ვერ გიშველი“.

აკაკი ბავშვებთან

აკაკის სახლი

აი, რა თქვა ერთხელ მოხუცმა ანიკო აბდუშელიშვილმა, აკაკის სახლის ძველმა მოამაგემ სხვიტორში:

„ჩემო ბატონო, ამ სახლს ბალავარი არა აქვს. პირდაპირ კლდეზეა ამოშენებული. მიწისძვრის დროს ამ სოფელში ხის სახლებიც დაირღვა, აკაკის სახლს კი ერთი ბზარიც არ გასჩენია.“

აკაკი თავის სახლს ჰგავს: მისი შემოქმედება პირდაპირ ხალხის გულიდანაა აღმოცენებული; დროთა ცვლა ბზარს ვერ გაუჩენს.

სიტყვის სკივრი

რელიკვია – ძველი, მნიშვნელოვანი, სამახსოვრო ნივთი.

ხელნაწერი – ავტორის ხელით ნაწერი.

ჯიბგირი – ჯიბის ქურდი.

წიგნის კინძვა – ფურცლების წიგნად შეკვრა.

ბალავარი – საძირკველი.

1. რომელ მოგონებაში ჩანს აკაკის ხალისიანი ბუნება და ენამახვილობა?
2. როგორ პიროვნებად წარმოჩნდა აკაკი წერეთელი მოგონებაში „წარწერა წიგნზე“?
3. რატომ ჰქვია მეორე მოგონებას „სიკეთის ძალა“?
4. რით ჰგავს აკაკი თავის სახლს?
5. რატომ ეძვირფასება ხალხს უმნიშვნელო ეპიზოდებიც კი მწერლის ცხოვრებიდან?

მატარებელი

ეზო-ეზო, კარიკარ,
ლობე-ლობე, სარისარ
ეკონება ბოლი ბოლს,
გეგონება, თოვლი თოვს.

და მისდევენ ზვრები ზვრებს
უკან-უკან, ზედიზედ,
შუკა – შუკას,
გზები – გზებს.

სიმინდების ფოჩები,
ჭები, ოწინარები,
მზეზე ძველი კოშკების
ბჭენი მოცინარენი.

ზვინულები, ზვინები,
ბინულები, ბინები,
წისქვილები, ოდები,
წისქვილებისოდენი;

ტრიალებენ, ცეკვავენ
ნათესები, ხნულები,
დახნულ-დაფარცხულები,
ათასები, ულავი.

მიქრის მატარებელი,
ჩქარი მატარებელი!..

შოთა ნიშნიანიძე

სიტყვის სკივრი

შუკა – ორლობე, ვიწრო ქუჩა.

ოწინარი – ჭიდან წყლის ამოსაღები მოწყობილობა.

ბჭე – ზღუდე, გალავანი.

ზვინული – დაზვინული მიწა, მიწაყრილი.

ბინული – წყარო.

ოდა – ფიცრული სახლი.

1. რა მოჩანს მატარებლიდან?
2. ამ ლექსის მიხედვით, მატარებელი დგას თუ მიდის, მიდის თუ მიქრის?

1 დაასახელე, რომელი სიტყვა გულისხმობს სწრაფ სვლას, რომელი – ნელს:

მილოდავს	მიიჩქარის
მიქრის	მიჩოჩავს
მიჩანჩალებს	მილასლასებს
მირბის	მიძუნძულებს

2 დაასახელე, რომელ შემთხვევაში საით მიდის მატარებელი – იქით, აქეთ თუ იქითაც და აქეთაც?

მიქრის	მიდის
მოქრის	მოდის
დაქრის	დადის

სასაუბრო

თუ იყავით არდადეგებზე სადმე წასული? რით დაბრუნდით შინ? რა ნახეთ მგზავრობისას? რა დაგამახსოვრდათ ყველაზე მეტად? საქართველოს რომელ კუთხეებში ხართ ნამყოფი?

იმუშავეთ წყვილებად

შეადგინეთ ცხრილი, რომელშიც ჩამოწერეთ ლექსში მოძიებულ არსებით სახელებს და ზმნებს (მოქმედების აღმნიშვნელ სიტყვებს).

დაიმახსოვრე,
როგორ იწერება!

ეზო-ეზო   ღობე-ღობე   უკან-უკან

საშინაო დავალება:

გადაწერე ჩამოთვლილი სიტყვები და მიუწერე შესაბამისი სიტყვები:
იქით, აქეთ, აქეთ და იქით

მირბის – . . .	მიხტის – . . .	მიფრინავს – . . .
მორბის – . . .	მოხტის – . . .	მოფრინავს – . . .
დარბის – . . .	დახტის – . . .	დაფრინავს – . . .

დედა წერტილი და შვილი წერტილი

იყო და არა იყო რა, იყო ერთი ფანქარი. ამ ფანქარს ძალიან უყვარდა ათასნაირი ხაზებისა და ხვეულების ხატვა. ერთხელ თქვა:

– ახლა წერტილებს დავხატავ.

ადგა და ერთი დიდი წერტილი დახატა, მეორე – პატარა.

– შენ დედა წერტილი იქნები, – უთხრა დიდ წერტილს, – შენ კიდევ შვილი წერტილი, – მიუბრუნდა პატარა წერტილს.

პირველ ხანებში წერტილები თავს მშვენივრად გრძნობდნენ.

– რა კარგია, წერტილები რომ ვართ, – ამბობდნენ ისინი, – ვერც ხაზები შეგვედრებიან და ვერც ხვეულები!

– ნამეტანს ნუ გაიბღინძებით! – უთხრა მეზობელმა ხვეულმა, – დიდი ამბავი, წერტილები ხართ თუ რაღაც! ისხედით თქვენთვის და იყავით ჩუმად!

წერტილები თავისთვის ისხდნენ და ჩუმად იყვნენ. ბოლოს დედა წერტილმა ველარ მოითმინა და თქვა:

– რამე მაინც გვეთამაშა!

– შენი თამაში როგორ შეიძლება?! – გაუკვირდა შვილ წერტილს.

– შენ დიდი ხარ. მე რომ ვითამაშო, სხვაა, მე პატარა ვარ.

– არა, თამაში მირჩევნია! – გაჯიუტდა დედა წერტილი.

– ე, ეს უკვე უწესობაა, – თქვა ფანქარმა და დედა წერტილს ირგვლივ წრე შემოავლო, რომ არსად გაქცეულიყო.

დედა წერტილი ძალიან გაბრაზდა.

„როგორ გავიდე ამ წრიდან? – ფიქრობდა ის, – მოდი, ტირილს დავიწყებ, ცრემლის ტბას დავაყენებ და მერე იმ ტბას გადავცურავ“.

შეეცადა კიდევ ატირებულიყო, მაგრამ ერთი ცრემლი რა არის, ერთი ცრემლიც კი ვერ გადმოავლო.

სწორედ ამ დროს კი ფანქარმა გადაწყვიტა:

– მოდი, მოთხრობას დავწერ!

ადგა და დაიწყო წერა.

რამდენი წინადადებაც დაწერა, იმდენი პატარა წერტილი დასვა.

წერა, წერა და ბოლოშიც ჩავიდა. დიდი წერტილის დასმალა იყო საჭირო, მაგრამ ამ დროს ფანქარს წვერი მოსტყდა და პირკატანაცემი დარჩა.

– არ იტირო! – უთხრა ფანქარს საშლელმა, – მე წრის ნაწილს წავშლი, დიდი წერტილი წრიდან გამოვა და შენი მოთხრობის ბოლოში დაჯდება.

– დიდებული აზრია! – გაუხარდა ფანქარს, – დიდად გმადლობ, ძვირფასო საშლელო, გადამეხადოს!

საშლელმა წრის ნაწილი მოშალა, წერტილი გამოვიდა, ფანქრის მიერ დაწერილი მოთხრობის დასასრული მონახა და იქ დასკუბდა.

აქვე მთავრდება ჩვენი ამბავიც... წერტილი.

ღონაღდ ბისეტის მიხედვით

1. რატომ დაარქვა ერთ წერტილს ფანქარმა „დედა წერტილი“, მეორეს კი – „შვილი წერტილი“?
2. რატომ შემოავლო ფანქარმა დედა წერტილს წრე?
3. როგორ წერტილებს სვამდა ფანქარი ახალდაწერილ მოთხრობაში?
4. რატომ გამოუშვა საშლელმა დედა წერტილი წრიდან?
5. სად მონახა დედა წერტილმა თავისი ადგილი?
6. როგორ იწყება ეს ამბავი? რაზე მიუთითებს ასეთი დასაწყისი?

იმუშავეთ წყვილებად

თითოეულმა თქვენგანმა მოკლედ დაწეროს, როგორია ეს ზღაპარი – მხიარული თუ სევდიანი; თქვენს ნაწერში სასვენი ნიშნები არ დასვათ. მერე გაცვალეთ ნაწერები. დაუსვით ერთმანეთის ნაწერს სასვენი ნიშნები.

სიტყვის სკივრი

ხვეულები – დახვეული ხაზები.

პირკატანაცემი – შემცბარი, გაოგნებული.

უწესობა – უწესრიგობა, უკანონობა.

დაიმახსოვრე, როგორ იწერება!

მოსტყდა

მშვენვირად

თავისთვის

რამეები

საშინაო დავალება:

წარუდგინე სხვებს საკუთარი თავი: რა გქვია? რამდენი წლის ხარ? სად ცხოვრობ? სად სწავლობ?

გამოიყენე იმდენი წინადადება, რომ ოთხი წერტილი დაგჭირდეს.

სასვენი ნიშნები

(ბავშვებისა და სიტყვის კაცის გაბაასება)

– სიტყვის კაცო, მაგ შენს სკივრში
რად ინახავ სასვენ ნიშნებს?

რად უწოდებ „სიტყვის მწყემსებს“
ამ პატარა სამშვენისებს?

– აი, რატომ:

ამდენ სიტყვას

თუკი „მწყემსი“ არ ეყოლა,

ისე აზრი დაგვებნევა,

შეიქმნება ზედახორა.

– სასვენ ნიშნებს მეთაურობს

ეს ნიშანი – წერტილი,

თუმც დანარჩენ ნიშნებს შორის

მოჩანს ციცქნა წვეთივით.

უმისოდ ვერ მოუხერხებთ

სათქმელს საზღვრის დადებას,

და ვერ აქცევთ ახალ აზრად,

ანუ წინადადებად.

– ამ პატარა თავკომბალას

წილად ერგო საქმე მძიმე:

წერტილიდან წერტილამდე

აზრს და სიტყვებს ანაწილებს.

ამიტომაც ჰქვია მძიმე.

– იქ კი, სადაც ჩამწყვირდება

სიტყვის ჩამონათვალი,

ორწერტილი ბებოსავით

დარაჯად ღვას სათვალთ.

– ეს ვის შვენის ბრძანებები –

ხმამალალი, მახვილი? –

ასე რომ ჰგავს მწყემსის კომბალს,

ნიშანია ძახილის.

- თითქოს ეჭვით გაღუნულა
წელში კითხვის ნიშანი:
რატომ?
როგორ?
სად?
რად?
როდის?
ეს არის?
თუ
ის არის?

- ეს ნიშანი გამოხატავს
აზრს და სათქმელს გაწყვეტილს,
მრავალწერტილს ეძახიან
ამ მიწყობილ სამ წერტილს.
- ვთქვათ და სიტყვა დაგვეკარგა,
შველის საქმეს სატირელს
რომელიმე ძმათაგანი -
ან დეფისი, ან ტირე.

- აი, თურმე
ნამდვილ „მწყემსებს“,
განა მხოლოდ სამშვენისებს,
რამდენი რამ შესძლებია
ამ პატარა სასვენ ნიშნებს!

ავთანდილ არაბიძე

სიტყვის სკივრი

სამშვენისი - სამკაული.
ზედახორა - ხროვა,
გროვა.
საზღვრის დადება -
დამთავრება.

1. როდის ვსვამთ წერტილს?
2. რა ნიშანი იწერება წინადადების ბოლოს დაძახების, ბრძანების დროს?
3. როდის ვსვამთ კითხვის ნიშანს?
4. რომელ სასვენ ნიშანს ვსვამთ სიტყვების ჩამოთვლის დროს?
5. რა სასვენ ნიშანს ვსვამთ გამოტოვებული სიტყვის ნაცვლად?

დაიმახსოვრე!

სასვენ ნიშნები

ისევე, როგორც სიტყვას, სასვენ ნიშანსაც თავისი სათქმელი აქვს: ზოგი გვიბრძანებს, ზოგი გვეკითხება, ზოგი გვეძახის, ზოგი მოგვითხრობს; ზოგნიც ჩამოთვლის დროს ჩამწკრივდებიან ხოლმე სიტყვებს შორის.

თქვენ უკვე იცით, როდის იწერება წერტილი, კითხვის ნიშანი და ძახილის ნიშანი. სხვა სასვენ ნიშნებსაც არაერთხელ შეხვედრიხართ.

ახლა კიდევ ერთხელ გადავავლოთ მათ თვალი:

- – წერტილი: აღნიშნავს წინადადების დასასრულს.
  - – მძიმე: ერთმანეთისაგან გამოყოფს ჩამოთვლილ სიტყვებს ან წინადადების ნაწილებს.
  - ? – კითხვის ნიშანი: გამოხატავს შეკითხვას.
  - ! – ძახილის ნიშანი: გამოხატავს ბრძანება-მოწოდებას.
  - : – ორწერტილი: ამ ნიშანს მოსდევს სხვისი ნათქვამი ან სიტყვათა ჩამონათვალი.
  - ... – მრავალწერტილი: აღნიშნავს, რომ კიდევ დარჩა რაღაც სათქმელი.
- როგორც ხედავთ, ჩამოთვლის წინ იწერება ორწერტილი; ჩამოთვლისას სიტყვები ერთმანეთისაგან მძიმით გამოიყოფა; როდესაც სათქმელი დასრულებული არ არის, მრავალწერტილი იწერება.

სავარჯიშოები – სასვენ ნიშნები.

1 დააკვირდი მაგალითს: ცად არის აწვდილი – ცადაწვდილი.
აქციე ერთ სიტყვად მოცემული სიტყვები:

თვალი აქვს ახელილი
 ხელი აქვს გაწვდილი

გული აქვს დამწვიდებული
 ყელი აქვს მოღერებული

2 მოცემული წინადადებების მიხედვით ერთი სიტყვით უპასუხე შესაბამის კითხვას:

რომელი?

როგორი?

თამარი საუკეთესო მოსწავლეა.

– როგორი მოსწავლეა თამარი?

ლუკა მესამე კლასში სწავლობს.

– რომელ კლასში სწავლობს ლუკა?

მამამ ელენეს ნახატებიანი წიგნი უყიდა.

– როგორი წიგნი უყიდა მამამ ელენეს?

გოგიმ შარშანდელი სახელმძღვანელოები მეზობელს აჩუქა.

– რომელი სახელმძღვანელოები აჩუქა გოგიმ მეზობელს?

ჩემი შვილებიდან მხოლოდ უფროსი დადის სკოლაში.

– რომელი დადის სკოლაში?

დიდედამ ელენეს ჭრელი ხელთათმანები მოუქსოვა.

– როგორი ხელთათმანები მოუქსოვა დიდედამ ელენეს?

3 დაასახელე, რომელი კითხვა შეესაბამება ხაზგასმულ სიტყვებს:

სპილო ძლიერი ცხოველია.

მესამე წიგნი ზღაპრების კრებულია.

კიბის მეხუთე საფეხური ჩატეხილია.

ნინიკოს ლამაზი კაბა აცვია.

გიორგის ცალხაზიანი რვეული სახლში დარჩა.

ჩემი უმცროსი შვილი ექიმია.

თამუნას დიდი თოჯინა აჩუქეს.

საშინაო დავალება:

გადაწერე მოცემული ტექსტი და დასვი სასვენი ნიშნები:

ზამთრის სუსხიანი დღე იყო ცივი ქარი უბერავდა სციოდათ ტყის ბინადართ მელაკუდებს მგლებს ციყვებს კურდღლებს კვერნებს მოწყენილად გამოიყურებოდნენ გაშიშვლებული ხეებიც აღარ ისმოდა ფრინველთა გალობა.

პეპის პირველი წერილი

– დღეს, – წამოიწყო ტომიმ, – მე და ანიკამ ბებიას წერილი მივწერეთ. ალბათ მალე მივიღებთ პასუხს.

– ეჰ, მე კი არასოდეს მიმიღია წერილი! – ამოიოხრა პეპიმ.

– რა არის გასაკვირი, შენც ხომ არავის სწერ წერილს?

– იმიტომ არ სწერ, – ჩამოართვა ტომიმ სიტყვა ანიკას, – რომ სკოლაში სიარული არ გინდა. სკოლაში თუ არ იარე, როგორ ისწავლი წერას?!

– ნურას უკაცრავად, – ეწყინა პეპის, – ძალიანაც კარგად ვწერ, იმდენი ასო ვიცი! თუ ასოები არ მეყო, ავდგები და ციფრებს დავწერ. ტომი, რას წერენ წერილებში?

– რა ვიცი, ზოგი რას წერს, ზოგი – რას, – სერიოზულად მიუგო ტომიმ, – მე, მაგალითად, პირველად ბებიას ჯანმრთელობა მოვიკითხე; მერე ჩემი ამბავი მივწერე; მერე ის შევატყობინე, აქ როგორი ამინდებია და არც ის დამვიწყებია, სარდაფში თავი რომ მოკვალი.

– გული მტკივა, რომ წერილებს არასოდეს ვიღებ. ყველა ბავშვი იღებს, ყველა, ჩემ გარდა. რაკი ბებია არა მყავს, მე თვითონ მივწერ ჩემს თავს წერილს.

პეპიმ გააღო ღუმელის კარი და შეიხედა.

– სადღაც აქ უნდა მედოს ფანქარი, თუ არ ვცდები.

ღუმელში მართლაც იპოვა ფანქარი. მერე შუაზე გახია ქალღმერთის თეთრი პარკი და სამზარეულოს მაგიდას მიუჭდა, შუბლი შეიკრა და საქმიანი იერი მიიღო.

– ხელი არ შემიშალოთ, ვფიქრობ! – გააფრთხილა მეგობრები.

ტომიმ და ანიკამ თამაში დაიწყეს, პეპი კი კარგა ხანს წერდა. ბოლოს, როგორც იქნა, დაასრულა წერილი, ოღონდ კონვერტი ვერ იპოვა. ტომიმ არ დაიზარა და შინ გავარდა კონვერტის მოსატანად. კონვერტს მარკაც მოაყოლა. პეპიმ კონვერტზე თავისი სრული სახელი და მისამართი დააწერა: „პეპილოტა გრძელწინდას, ვილა „ყიყლიყო“.

– პეპი, რა წერია შენს წერილში? – ჰკითხა ანიკამ.

– რა ვიცი, ჯერ ხომ არ მიმიღია.

ამ დროს სახლის წინ ფოსტალიონმა ჩაიარა.

– ბედმა გამიღიმა! სწორედ მაშინ გამოჩნდა ფოსტალიონი, როცა აუცილებლად წერილი უნდა მივიღო.

პეპი ფოსტალიონს შეეგება.

– თუ შეიძლება, ეს წერილი პეპი გრძელწინდას გადაეცით. იცოდეთ, სასწრაფოა!

ფოსტალიონი ჯერ წერილს დააცქერდა, მერე პეპის შეხედა გაკვირვებულმა:

– როგორ, შენ თვითონ არა ხარ პეპი გრძელწინდა?

– რა თქმა უნდა..

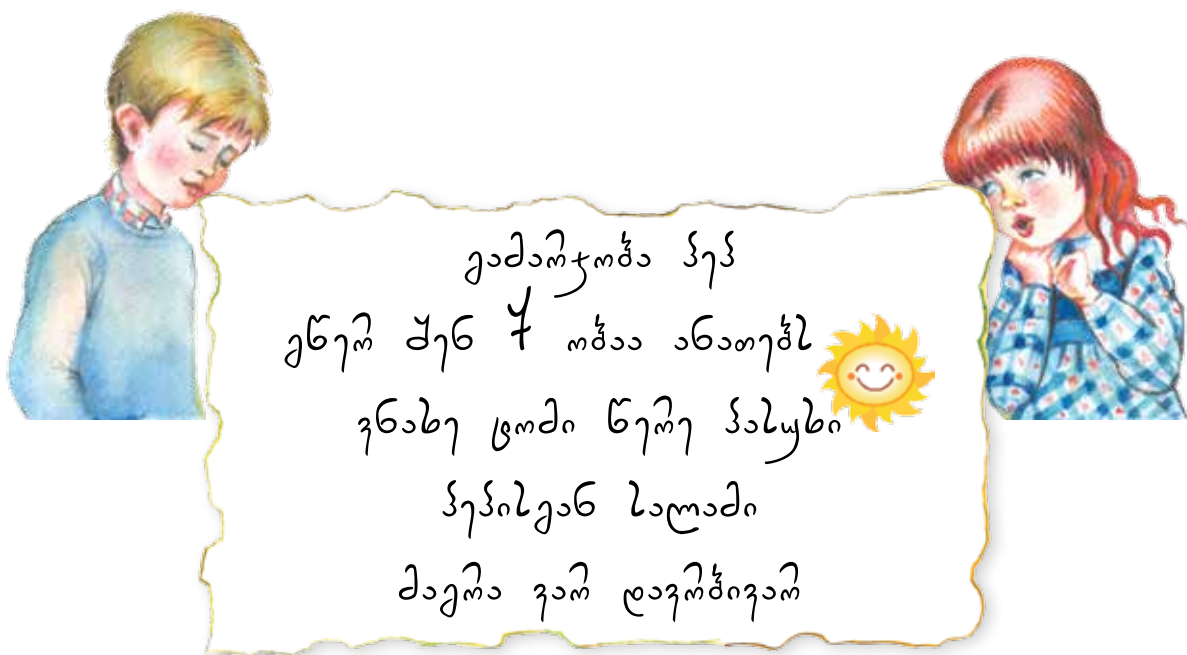
– მაშ, მე რაღაზე მაძლევ მაგ წერილს? – ჰკითხა ფოსტალიონმა.

– როგორ, მე თვითონ ხომ არ მივუტან ჩემს თავს წერილს?

„არ ღირს გამოდავებაო“, – იფიქრა ფოსტალიონმა და როგორც პეპიმ სთხოვა, ისე მოიქცა. მივიდა საფოსტო ყუთთან და ჩაუშვა წერილი. წერილი ძირამდე არც იყო ჩასული, რომ პეპი ელვისებური სისწრაფით მივარდა ყუთს და წერილი ამოიღო.

– ერთი სული მაქვს, ვიდრე ამ წერილს წავიკითხავ, – მიუბრუნდა პეპი ტომისა და ანიკას, – წარმოგიდგენიათ, წერილი მივიღე!

ბავშვები ჩამოსხდნენ ტერასის კიბეზე და პეპიმ კონვერტი გახსნა. ტომი და ანიკა ზურგს უკან ამოსდგომოდნენ და ისე კითხულობდნენ. წერილში ეწერა:

– პეპი, გულახდილად უნდა გითხრა, რომ საშინელი შეცდომებია წერილში, – თქვა ტომიმ.

– ჰო, პეპი, სკოლაში უნდა იარო და უკეთესი წერა ისწავლო, – მხარი აუბა ანიკამ ძმას.

– არაფერიც, ზუსტად იგივე წერია ჩემს წერილში, რაც შენ ბე-
ბიას მისწერე. ამიტომაც ნამდვილი წერილია! ჩემს სიცოცხლეში არ
დამავიწყდება ეს სიტყვები.

პეპიმ ფრთხილად დაკეცა წერილი, კონვერტში ჩადო და დიდი
ძველი კარადის უჯრაში შეინახა.

ასტრიდ ლინდგრენი

1. რას ელოდებოდნენ ტომი და ანიკა?
2. რაზე დასწყდა გული პეპის?
3. რა მისწერა ტომიმ ბებიას?
4. რა გადაწყვიტა პეპიმ?
5. რა სჭირდება წერილის გაგზავნას?
6. რა დააწერა პეპიმ კონვერტს?
7. რა უთხრეს ტომიმ და ანიკამ პეპის?
8. რატომ შეინახა პეპიმ წერილი?

1

ორი წერილი

სალამი სანდროს!

როგორ ხარ? ჩემმა მოგზაუ-
რობამ კარგად ჩაიარა. ჩამო-
გიტანე, რაც გინდოდა და ამ
კვირის ბოლოს მოგიტან. ვიცი,
მოგეწონება. ჩემი შვებულება
დასრულდა. კარგი დრო გა-
ვატარე, ბევრი ვიმხიარულე.
ორშაბათიდან მომიწევს სამსა-
ხურში სიარული.

სიყვარულით, გიო აბაშიძე

გამარჯობა, ბატონო
ნიკოლოზ!

როგორ ბრძანდებით? ჩემმა
მოგზაურობამ კარგად ჩაიარა.
ჩამოგიტანეთ, რაც გნებავდათ
და ამ კვირის ბოლოს მოგარ-
თმევთ. იმედია, მოგეწონებათ.
ჩემი შვებულება დასრულდა.
ორშაბათიდან სამსახურში გა-
მოვცხადდები.

პატივისცემით, გიორგი აბაშიძე

ვინ წერს თითოეულ ამ წერილს? რომელი წერილია მეგობრისათვის
განკუთვნილი, რომელი – ასაკით უფროსი თანამშრომლისათვის?

რა განსხვავებაა ამ წერილებს შორის? მოძებნე ერთი და იმავე ში-
ნაარსის წინადადებები; როგორ არის გამოთქმული ერთი და იგივე აზრი
ერთგან და როგორ – მეორეგან. მოძებნე წინადადება, რომელიც მხოლოდ
ერთ წერილშია.

2 დაუსვი კითხვები ხაზგასმულ სიტყვებს:

პეპიმ ღუმელში მართლაც იპოვა ფანქარი.

სახლის წინ ფოსტალიონმა ჩაიარა.

პეპი, უნდა გითხრა, რომ საშინელი შეცდომებია შენს წერილში.

ამ მოთხრობაში არაფერია ნათქვამი პეპის გარეგნობის შესახებ. წარმოიდგინე და ფანქრებით დახატე ეს უცნაური გოგონა.

დაიმახსოვრე!

პორტრეტი

რაც შენ დახატე, პეპის პორტრეტია. ახლა წაიკითხე, როგორ აღწერა მწერალმა სხვა ადგილას პეპი:

„საოცარი სანახავი იყო: სტაფილოსფერი თმა ორ ნაწნავად აეკვანწა აქეთ-იქით. პაჭუა ცხვირი ჭორფლით დასწინწკლოდა. პირი ლამის ყურე-ბამდე ჰქონდა გახეული. რომ გაიცინებდა, თეთრად უელავდა კბილები. ლურჯი კაბა ეცვა, რომელიც პეპიმ თვითონ შეიკერა. მაგრამ ეტყობოდა, რომ ნაჭერი არ ეყო და ადგილ-ადგილ წითელი ნაკუწები ჩაედგა. წვრილ კანჭებზე სხვადასხვა ფერის გრძელი წინდები ეცვა, ერთი – ყავისფერი, მეორე – შავი. უზარმაზარ შავ ფეხსაცმელებს ისე მოაფრატუნებდა, იფიქრებდი, საცაა გასძვრებაო“.

შენ ფანქრით, ფერებით დახატე პეპი. მწერალმა კი სიტყვებით დაგვიხატა მისი გარეგნობა. ერთსაც და მეორესაც პორტრეტი ჰქვია.

გაიხსენე რა არის პორტრეტი. ხელოვნება – სურათის სამყარო.

იმუშავეთ ჯგუფებად

გაუგზავნეთ წერილი პეპის. ფურცელზე თითოეულმა თქვენგანმა თანმიმდევრობით თითო წინადადება დაწეროს. ყურადღებით წაიკითხეთ სხვისი ნაწერი, რომ იგივე არ გაიმეოროთ. გაითვალისწინეთ, როგორ იწერება წერილი. წაიკითხეთ თითოეული ჯგუფის წერილი.

საშინაო დავალება:

მისწერე წერილი შენს მასწავლებელს. არ დაგავიწყდეს ზრდილობიანი ფორმების გამოყენება.